

ANACRONISME ADMINISTRATIVE

Privită de pe poziția spectatorului, viața teatrală este apreciată astăzi, în mod justificat, bogată, diversificată, atractivă, plină de fervoare și patetism. Același imagine s-a impus și în conștiința strălăniților. Turneele peste hotare au reconfirmat clasa mondială a teatrului românesc, unele din trupele noastre fiind considerate exponențiale pentru geografia artistică a lumii, spectacolele lor obținând premii la cele mai importante festivaluri de artă dramatică. Examinând însă starea actuală a teatrului din interiorul său, gândindu-ne la perspectivele lui de dezvoltare pe termen mai lung, având în vedere cerințele sincronizării cu dezvoltările și solicitările de viitor ale societății noastre, descoperim încă destule motive de neliniște care - dacă nu vor fi înlăturate prin măsuri radicale și prompte - pot conduce la instalarea lentă a unei crize profunde și generale. O criză provocată de faptul că autonomia instituțională și libertatea de creație nu pot fi transformate în factori de propulsie datorită perpetuării unor anacronisme denunțate adeseori, în trecutul îndepărtat sau mai apropiat, dar a căror eradicare întârzie să se producă. Principala cauză care o poate genera rezidă, după opinia noastră, în neincluderea culturii și artei în strategiile prioritare de dezvoltare a societății. Spunem acest lucru pentru că, în ciuda declarațiilor reconfortante ale unor oficialități privind importanța culturii, aceasta continuă să fie marginalizată, ca și în trecut, în preocupările executivului care nu-l creează condițiile necesare fructificării imensului ei potențial creator într-un coerent program artistic elaborat pe termen lung. Expresia cea mai directă a periferizării ei este alocația bugetară nesatisfăcătoare, cu impact negativ, îndrăznim să spunem, în primul rând asupra teatrelor de stat, teatre de repertoriu, a căror activitate nu se poate desfășura fără subvenții acoperind în medie 80% din cheltuielile lor. Se știe că pretutindeni teatrele de acest profil beneficiază de sprijin financiar guvernamental, ca și din partea unor fundații sau sponsori individuali. Întrucât noi nu dispunem de o atît de necesară lege a sponsorizării, iar subsidiile particulare sînt cu totul accidentale și modice, statului îi revine în mod firesc obligația să asigure, într-o viziune comprehensivă, subvenția necesară menținerii statutului

cultural al teatrelor de repertoriu. S-ar părea că acoperirea deficitelor de zeci sau sute de miliarde ale unor întreprinderi nu permite să se acorde teatrelor subvenții minime spre a fi în condiții de austeritate, multe dintre ele fiind obligate, pentru a supraviețui, să facă numeroase concesii, montînd tot mai frecvent spectacole cu texte minore, de divertisment facil, dar cu un box-office mai rentabil. Așa cum, nu de puține ori, s-a semnalat și în trecut, cînd teatrul s-a confruntat cu împrejurări similare, cele 2-3 procente de beneficiu material realizate astfel se convertesc însă într-un grav deficit (prejudiciu) cultural. Mai mult, dacă nu se intervine la timp, unele instituții, în circumstanțele unei economii nesigure, sînt amenințate pe termen scurt să-și înceteze activitatea.

O a doua cauză o decelăm în absența unui cadru legislativ apt să asigure o reorganizare a activității în concordanță cu noile desfășurări sociale. Se știe că structurile și sistemele de funcționare ale teatrelor au fost decalcate după modele sovietice și au rămas nemodificate, deși în ultimele decenii, în repetate rânduri, fusese semnalat anacronismul lor. Să amintim, printre altele, problema fiind emergentă, că prevederile privind angajarea personalului artistic împiedică practic construcția unei trupe potrivit cerințelor artistice, deoarece un actor, chiar dacă se descalfică profesional, practic nu poate fi înlăturat, beneficiind de o veritabilă inamovibilitate administrativă. Nu este încurajator nici faptul că recompensarea și promovarea se fac în continuare pe alte criterii decît ale valorii, astfel încît tinere talente de excepție primesc salarii mult inferioare titularilor angajați cu ani în urmă pe obscure motivații extraprofesionale. În timp ce teatrele occidentale au o libertate deplină în constituirea trupelor, asigurînd o judicioasă folosire a artiștilor și o activitate flexibilă, teatrele noastre sînt obligate să se bazeze în principal pe o "schemă" fixă, încît distribuțiile posibile sînt adesea inadecvate, fapt ce se repercutează asupra calității spectacolelor. În cazul în care se evită folosirea elementelor balastante, acestea primesc în continuare salariul transformat într-o veritabilă sinecură, grevind bugetul instituției.

Am insistat asupra acestor aspecte fiindcă ele împletează cel mai direct calitatea programului artistic, dar există alte numeroase prevederi legislative perimate, de tip comunist, ce privesc

funcționarea efectivă și execuția bugetară, care au un puternic caracter frenatoriu, încît libertatea acordată teatrelor operează numai parțial și se dovedește inoperantă în probleme de esență ale muncii. De aceea credem că în acest moment atenția trebuie focalizată cu precădere asupra aspectelor evidențiate, care pledează pentru adoptarea de urgență a unui program de reformă vizînd, pe de o parte, crearea unui cadru legislativ apt să situeze teatrul într-o strategie culturală națională, să-i asigure structuri suplimentare și flexibilitate funcțională, să-i delimiteze, pe de altă parte, îndatoririle culturale și artistice inalienabile, în primul rînd față de dramaturgia națională, clasică și contemporană. Mult așteptata lege a teatrelor, elaborată cu grijă și cu o largă deschidere, poate conduce la depășirea impasului și la revigorarea unei mișcări artistice cu tradiție strălucită, dar cu un prezent nesigur, și la revitalizarea impresionantelor sale resurse de talent și inteligență. Pînă atunci, sustrăgîndu-se sistemului de dependențe actuale, de natură să pauperizeze avuția intelectuală a țării, consolidîndu-și încrederea în propriile forțe, teatrele au obligația să-și reformuleze o concepție cuprinzătoare despre rațiunea lor de a fi, continuîndu-și dialogul pasionat și pasionant cu omul și lumea, trasîndu-și viitorul pe care îl merită.

CONSTANTIN MĂCIUCĂ